

**Opinia do ustawy o zasadach finansowania nauki
(druk nr 819)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Opiniowana ustawa stanowi część pakietu ustaw wprowadzających zmiany w organizacji i funkcjonowaniu nauki w Polsce. Na ustawy te składają się ustawa o zasadach finansowania nauki, a także ustawa o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (druk senacki nr 820), ustawa o Narodowym Centrum Nauki (druk senacki nr 821), ustawa o instytutach badawczych (druk senacki nr 822) oraz ustawa o Polskiej Akademii Nauk (druk senacki nr 823). Ustawy te mają wejść w życie w terminie (z dniem 1 października 2010 r.) i na zasadach określonych w ustawie – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki (druk senacki nr 824).

Celem opiniowanej ustawy, w myśl uzasadnienia do jej projektu, jest wprowadzenie przejrzystego systemu finansowania nauki, efektywniejsze wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych w budżecie państwa na naukę i koncentracja tych środków w jednostkach prowadzących działalność naukową na najwyższym poziomie oraz zwiększenie udziału w budżecie na naukę środków finansowych wydatkowanych w sposób konkursowy i wprowadzenie systemu kompleksowej oceny jakości działalności jednostek naukowych.

Przedmiotowa ustawa m. in. przesuwa kompetencje do podejmowania decyzji o finansowaniu badań naukowych i prac rozwojowych z ministra właściwego do spraw nauki na agencje wykonawcze (w rozumieniu ustawy o finansach publicznych): Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodowe Centrum Nauki.

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR) finansować będzie strategiczne programy badań naukowych i prac rozwojowych oraz (miedzy innymi) programy badań stosowanych i prac wdrożeniowych.

Narodowe Centrum Nauki (NCN) finansować będzie m. in. badania podstawowe, czyli prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy bez nastawienia na praktyczne zastosowanie.

W zakresie kompetencji ministra właściwego do spraw nauki będzie w szczególności: plan finansowy dotyczący budżetu nauki (w tym wysokość środków finansowych NCBiR oraz NCN), finansowanie działalności statutowej jednostek naukowych, finansowanie inwestycji w zakresie dużej infrastruktury badawczej, finansowania inwestycji budowlanych, finansowania współpracy międzynarodowej w sferze nauki oraz ustanawiania i finansowania specjalnych programów i przedsięwzięć na rzecz rozwoju nauki.

Opiniowana ustawa zakłada, że na zadania realizowane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz przez Narodowe Centrum Nauki, przeznaczane będą środki finansowe w wysokości po co najmniej 10% środków finansowych przeznaczonych na działalność statutową jednostek naukowych (art. 5 pkt 4), tzw. badania własne związane z rozwojem kadry naukowej (art. 5 pkt 5), współpracę naukową z zagranicą (art. 5 pkt 7) oraz inne zadania finansowane przez ministra, określone w art. 5 pkt 9 – 13 ustawy. Ustawa stanowi ponadto, że powyższe środki finansowe osiągną łącznie do 2020 r. wartość nie mniejszą niż 50% ogółu środków finansowych przeznaczonych na naukę.

Opiniowana ustawa zakłada także, że wraz ze wzrostem finansowego udziału podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w realizacji zadań NCBiR systematycznie wzrastać będzie wysokość środków budżetowych na te zadania.

Przedmiotowa ustawa zmienia zasady finansowania działalności statutowej jednostek naukowych. Z finansowania w ramach działalności statutowej wyłączone finansowanie badań naukowych ujętych w planach zadaniowych, badania własne uczelni i sieci naukowych. Finansowanie działalności statutowej ma natomiast obejmować utrzymanie potencjału badawczego jednostki naukowej, utrzymanie specjalnych urządzeń badawczych, działalność polegającą na prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych służących rozwojowi młodych naukowców oraz działalność związaną z utrzymaniem i poszerzaniem naukowych baz danych. Środki finansowe na działalność statutową jednostek naukowych mają być przekazywane w formie dotacji (celowej lub podmiotowej), a ich wysokość ma być uzależniona od kategorii jednostki przyznanej przez ministra.

Opiniowana ustawa kreuje nowe organy opiniodawczo - doradcze ministra właściwego do spraw nauki: Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych oraz Komitet Polityki Naukowej.

Zadania Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych obejmują m. in. udział w kompleksowej ocenie jakości działalności naukowej i badawczo - rozwojowej. Jednostki naukowe będą klasyfikowane do jednej z czterech kategorii (A+, A, B, C) przez ministra właściwego do spraw nauki na podstawie opinii Komitetu.

Opiniowana ustawa ma zastąpić dotychczasową ustawę o zasadach finansowania nauki. Zgodnie z przepisami wprowadzającymi, z dniem wejścia w życie ustawy traci moc ustawa z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Sejm uchwalił opiniowaną ustawę na 63. posiedzeniu w dniu 18 marca 2010 r. w oparciu o projekt rządowy. Projekt ten był przedmiotem prac sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży. Poprawki Komisji mieściły się w meritum rozwiązań rządowych. Najistotniejsze z nich dotyczyły m. in. wyodrębnienia w katalogu środków finansowych przeznaczonych na naukę (art. 5 ustawy) działalności jednostek naukowych polegającej na prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych służących rozwojowi młodych naukowców. Środki te, w myśl ustawy pozostają w dyspozycji ministra właściwego do spraw nauki. Poprawki Komisji dotyczyły także rozszerzenia kategoryzacji jednostek naukowych o kategorię A+ oraz utworzenia Komitetu Polityki Naukowej jako organu opiniodawczo - doradczego ministra. Poprawki Komisji zmieniły także regulacje dotyczące limitu środków przeznaczonych na zadania finansowane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodowe Centrum Nauki (zmiana roku z 2015 na 2020, rezygnacja z określenia limitu m. in. w stosunku do inwestycji w zakresie infrastruktury badawczej).

Ostatnia grupa poprawek Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży dotyczyła skreślenia przepisów dotyczących wejścia w życie ustawy, przepisów zmieniających (wprowadzających zmiany w innych ustawach), przepisów końcowych oraz przepisów przejściowych i dostosowujących. Przepisy te znalazły się w pochodzącej z przedłożenia Komisji, ustawie – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki.

W trakcie drugiego czytania zgłoszono poprawkę zakładającą wpisanie do ustawy przepisu formułującego konieczność ustalania w ustawie budżetowej wydatków na naukę w wysokości zapewniającej dojsię Polski od poziomu wydatków wynikających ze Strategii Lizbońskiej. Poprawka nie uzyskała poparcia Izby. Sejm uchwalił ustawę w brzmieniu zaproponowanym przez Komisję.

III. Uwagi szczegółowe

1) art. 2 ustawy.

Przepis art. 2 zawiera tzw. "słowniczek wyrażeń ustawowych" zawierający definicje określeń używanych w ustawie. Konstrukcji słowniczka można jednak zarzucić szereg uchybień zasadzie przyzwoitej legislacji. W art. 2 występują zarówno definicje jak i skróty pojęć (skrót nazwy Narodowego Centrum Badan i Rozwoju i narodowego Centru Nauki). Słowniczek zawiera także definicje lub skróty pojęć nieużywanych w ramach ustawy np. "działalność konsorcjów naukowych, sieci naukowych, centrów naukowych Polskiej Akademii Nauk, centrów naukowo-przemysłowych" czy też "tytuł naukowy profesora i stopień naukowy doktora lub doktora habilitowanego". Wreszcie wśród definicji (i skrótów) zawartych w art. 2 pojawiają się normy, które w żaden sposób nie mieszczą się w ramach elementów definicji, a powinny znaleźć się w dalszych przepisach ustawy, np. art. 2 pkt 4 lit. a ustawy, gdzie w *definiensie* wyrażono normę postępowania: "w przypadku gdy projekty pilotażowe lub demonstracyjne mają być następnie wykorzystywane do celów komercyjnych, wszelkie przychody uzyskane z tego tytułu należy odjąć od kwoty kosztów kwalifikowanych pomocy publicznej". Kolejnym zarzutem dotyczącym art. 2 ustawy może być wzajemne "przenikanie się" zakresów pojęciowych definiowanych pojęć, np. w definicji konsorcjum naukowego i sieci naukowej.

Propozycja poprawek sprowadza się do wykreślenia tych sformułowanych definicji, które nie znalazły odzwierciedlenia w treści ustawy oraz do "przeniesienia" skrótu nazw "Narodowe Centrum Badań i Rozwoju" oraz "Narodowe Centrum Nauki" do przepisów, w których po raz pierwszy zostało użyte skracane określenie.

Propozycje poprawek:

1) w art. 2 skreśla się pkt 2, 13, 20, 21 i 22,

2) w art. 5:

a) w pkt 1 wyrazy "*Centrum Rozwoju*" zastępuje się wyrazami "*Narodowe Centrum Badań i Rozwoju*", zwane dalej "*Centrum Rozwoju*",

b) w pkt 3 wyrazy "*Centrum Nauki*" zastępuje się wyrazami "*Narodowe Centrum Nauki*", zwane dalej "*Centrum Nauki*";

Przyjęcie propozycji poprawki spowoduje konieczność zmiany odesłań w przepisach ustawy o narodowym Centrum Badań i Rozwoju oraz w przepisach ustawy o Narodowym Centrum Nauki

i przepisach ustawy o Polskiej Akademii Nauk a także w ustawie – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki.

2) art. 2 pkt 9 lit. f ustawy.

Przepis art. 2 pkt 9 lit. f jako jednostki naukowe wskazuje inne jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną i siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz nadaną kategorię, a także przedsiębiorców posiadających status centrum badawczo-rozwojowego nadany na podstawie ustawy o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej.

Przepis wprowadza więc dwie odrębne kategorie podmiotów, a co za tym idzie – jeżeli takie rozwiązanie było intencją projektodawców - powinien zostać "rozbity" na dwie odrębne litery. Jedną litera obejmowałyby przedsiębiorców posiadających status centrum badawczo-rozwojowego, a więc zarówno osoby fizyczne, osoby prawne jak i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Druga litera dotyczyłaby jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną i siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz nadaną kategorię.

Kolejnym zarzutem jaki można postawić omawianemu przepisowi jest jego nielogiczność. Zgodnie z jego brzmieniem jednostką naukową jest inna jednostka organizacyjna posiadająca kategorię. Tymczasem zgodnie z art. 42 ust. 2 ustawy kategorię nadaje się jednostce naukowej (w tym także jednostce naukowej określonej w art. 2 pkt 9 lit. f.) Przepisy zawierają więc wzajemną sprzeczność. Nie można być jednostką naukową nie mając kategorii (art. 2 pkt 9 lit. f) i jednocześnie, aby otrzymać kategorię trzeba być jednostką posiadającą nadaną kategorię (art. 42 ust. 2 w zw. z ust. 3).

Przyjęcie założenia, że intencją ustawodawcy było wprowadzenie do katalogu jednostek naukowych wszystkich innych jednostek organizacyjnych mających osobowość prawną (bez względu na to czy posiadają nadaną kategorię) wydaje się nieracjonalne w obliczu uregulowań art. 9 pkt 5 czy też art. 10 pkt 8.

Przy założeniu, że intencją ustawodawcy było wprowadzenie do katalogu jednostek naukowych innych jednostek organizacyjnych posiadających kategorię nadaną na podstawie ustawy obowiązującej obecnie, należałoby wprowadzić odpowiedni przepis do przepisów przejściowych zawartych w ustawie – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki. Przepis taki wprowadzałby do zreformowanego systemu finansowania nauki na trwałe

(do czasu zakończenia działalności) te osoby prawne które mają obecnie nadaną kategorię, a nie mieszczą się w nowym katalogu art. 2 pkt 9.

Ostatnie z możliwych rozwiązań może polegać na jednoznacznym przesądzeniu, że katalog art. 2 pkt 9 powinien mieć wąski zakres i nie powinny znaleźć się w nim inne jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną i siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Propozycja poprawki:

- w art. 2 w lit f skreśla się wyrazy *"inne jednostki organizacyjne, niewymienione w lit. a-e, posiadające osobowość prawną i siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz nadaną kategorię, a także"*,

3) art. 4 ust. 1 i 2 ustawy.

Wskazana jest zmiana przepisów oddająca ich istotę. W brzmienia uchwalonego przez Sejm nie wynikają, w sposób jednoznaczny, zasady opracowywania i ustanawiania Krajowego Programu Badań. Przyjęcie poprawki czyniłoby także aktualnym błędnie sformułowane odesłanie w art. 33 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki.

Propozycja poprawki:

- w art. 4 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:
 - "1. Rada Ministrów ustanawia Krajowy Program Badań w drodze uchwały.*
 - 2. Projekt Krajowego Program Badań opracowuje Minister po zasięgnięciu opinii Polskiej Akademii Nauk, Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, Rady Głównej Instytutów Badawczych i organizacji samorządu gospodarczego."*

4) art. 5 pkt 8 ustawy.

Wskazana jest zmiana jednoznacznie wskazująca na źródło pochodzenia środków finansowych oraz na ujednolicająca przepisy ustawy.

Propozycja poprawek:

- 1) w art. 5 pkt 8 otrzymuje brzmienie:*

"8) zadania współfinansowane ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej albo z niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA);";

2) art. 24 otrzymuje brzmienie:

"Art. 24. Współfinansowanie zadań realizowanych i finansowanych ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej albo z niepodlegających zwrotowi środków pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) odbywa się na podstawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych określonych w przepisach dotyczących programów operacyjnych albo w przypadku zadań finansowanych z niepodlegających zwrotowi środków pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), zgodnie z umowami międzynarodowymi.";

5) art. 5 pkt 12 ustawy.

Wskazana jest zmiana korygująca nieprecyzyjne i niejednolite odesłania oraz ujednolicająca przepisy ustawy.

Propozycja poprawek:

1) w art. 5 pkt 12 otrzymuje brzmienie:

"12) finansowanie działalności Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych oraz Komitetu Polityki Naukowej, zespołów, recenzentów i ekspertów oraz działalności kontrolnej;";

2) w art. 29 w ust. 1 w zdaniu wstępnym skreśla się wyrazy "o których mowa w art. 35,";

6) art. 6 ust. 3, 4 i 6 w zw. z art. 5 pkt 1 i 2 ustawy.

Przepisy art. 6 ust. 3, 4 i 6 nie dają jednoznacznej odpowiedzi, czy zagwarantowane ustawą 10% (50%) środków finansowych na naukę obejmować ma zadania objęte jedynie art. 5 pkt 1 (tak dosłownie stanowi odesłanie), czy też również art. 5 pkt 2. Zgodnie z tym ostatnim badania naukowe lub prace rozwojowe na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa prowadzone są w ramach strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych oraz innych zadań, o których mowa w pkt 1.

Przy założeniu, że intencją ustawodawcy było objęcie artykułem 6 ust. 3, 4 i 6 również zadań, o których mowa w art. 5 pkt 2 wskazana jest odpowiednia poprawka, celem uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych. Brak takiego doprecyzowania, w kontekście innych

przepisów ustawy posługujących się odesłaniami do art. 5 pkt 1 i 2 oznaczać będzie wąskie rozumienia odesłania.

Propozycja poprawki:

- w art. 6:

a) w ust. 3 i 4 wyrazy "art. 5 pkt 1" zastępuje się wyrazami "art. 5 pkt 1 i 2",

b) w ust. 6 wyrazy "art. 5 pkt 1 i 3" zastępuje się wyrazami "art. 5 pkt 1 - 3";

7) art. 6 ust. 3, 4 i 6 ustawy.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 i 4 na zadania realizowane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz przez Narodowe Centrum Nauki, przeznaczane będą środki finansowe w wysokości po co najmniej 10% ogółu środków finansowych przeznaczonych na naukę (pomniejszonych m. in. o inwestycje w zakresie dużej infrastruktury badawczej oraz inwestycje budowlane). Jednocześnie art. 6 ust. 6 zakłada, że do 2020 r. środki te osiągną łącznie wartość nie mniejszą niż 50% ogółu środków finansowych przeznaczonych na naukę.

Rodzi się pytanie jakie normy wynikające z powyższych przepisów mają, w myśl ustawodawcy, znaleźć się "na trwałe" w ustawie. Czy po 2020 r. finansowanie ma "powrócić" na poziom "po co najmniej 10%", bez "łącznie 50%"? Czy ma obejmować zarówno poziom "po co najmniej 10%" i łącznie 50%?

Wątpliwości budzi również zakres pojęcia "łącznie 50%" ogółu środków. Czy odnosi się ono do wartości środków przekazywanych od dnia wejścia w życie ustawy do 2020 r. (łącznie wysokość środków w latach 2010 – 2020), czy do środków przekazanych w roku 2020 (łącznie wysokość środków na badania finansowane przez NCBiR i NCN w roku 2020).

Należy postulować takie preredagowanie przepisów ustawy, aby jasno wyrażały intencje ustawodawcy.

Przy założeniu, że intencją ustawodawcy jest docelowe finansowanie zarówno "po co najmniej 10%" i łącznie 50%" należy odpowiednio zmodyfikować art. 6 ust. 6 oraz zmienić przepis o wejściu w życie ustawy - w ustawie – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki.

Propozycja poprawek: (w przypadku przyjęcia propozycji poprawki z pkt 6, propozycja poprawki nr 1 powinna zostać zmodyfikowana w zakresie odesłania):

1) w art. 6:

a) po ust. 4 dodaje się ust. ... w brzmieniu:

"... Na zadania, o których mowa w art. 5 pkt 1 i 3 Minister przeznacza łącznie nie mniej niż 50% środków finansowych na naukę na zadania, o których mowa w art. 5 pkt 4, 5, 7 i pkt 9-13."

b) skreśla się ust. 6;

Poprawka do ustawy – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące system nauki:

- w art. 1 po wyrazach "z dniem 1 października 2010 r." dodaje się wyrazy ", z wyjątkiem art. 6 ust. ..., który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.";

8) art. 9 pkt 1 i 6, art. 18 ust. 1, art. 19 ust. 1 i 6 ustawy.

Wskazane są zmiany redakcyjne skreślające zbędne powtórzenia i odesłania w przepisach posługujących się pojęciami zdefiniowanymi w art. 2 ustawy. Propozycje poprawek mają zapewnić czytelność przepisów.

Propozycja poprawek:

1) w art. 9:

a) w pkt 1 skreśla się wyrazy "określonym w art. 2 pkt 9",

b) w pkt 6 skreśla się wyrazy ", o której mowa w art. 5 pkt 9";

2) w art. 18 w ust. 1 we wprowadzeniu do wyliczenia skreśla się wyrazy "jednostek naukowych, określonej w art. 2 pkt 7,";

3) w art. 19:

a) w ust. 1 skreśla się wyrazy "jednostek naukowych",

b) w ust. 6 skreśla się wyrazy "jednostki naukowej określonej w art. 18 ust. 1";

9) art. 10 i 11 ustawy.

Wątpliwości budzi sposób sformułowania katalogu podmiotów występujących z wnioskiem o przyznanie środków finansowych do NCBiR oraz NCN. I tak każdy przedsiębiorca mający status centrum badawczo - rozwojowego jest jednocześnie zawsze jednostką naukową w myśl art. 2 pkt 9 lit. f ustawy. Jednostka organizacyjna uczelni niebędąca podstawową jednostką organizacyjną uczelni to w świetle ustawy jednostka inna niż jednostka naukowa. Wątpliwości budzi też wzajemne krzyżowanie się zakresów pojęciowych wymienionych podmiotów oraz określenie warunków na jakich wnioski składają osoby fizyczne. W tym ostatnim zakresie w szczególności brak jest jednoznaczności i precyzyjności przepisów. Wydaje się uzasadnionym doprecyzowanie warunków w jakich aplikować może osoba fizyczna, w zależności od zatrudnienia (lub nie) w podmiotach

o których mowa w przepisie oraz przeniesienie części rozwiązań do właściwych - ze względu na regulowaną materię - ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju oraz ustawy o Narodowym Centrum Nauki.

Propozycja poprawek:

1) w art. 10:

- a) w zdaniu wstępnym wyraz "wnioskami" zastępuje się wyrazem "wnioskiem",
- b) w pkt 3 skreśla się wyrazy "i jednostki organizacyjne uczelni niebędące podstawowymi jednostkami organizacyjnymi",
- c) po pkt 3 dodaje się pkt ... w brzmieniu:
"...) jednostki organizacyjne uczelni niebędące jednostkami naukowymi;"
- d) skreśla się pkt 7,
- e) pkt 8 - 10 otrzymują brzmienie:
 - "8) przedsiębiorcy, niebędący osobami fizycznymi, prowadzący badania naukowe w innej formie organizacyjnej niż formy określone w pkt 1 - 7;
 - 9) inne jednostki organizacyjne, niewymienione w pkt 1 - 8, posiadające osobowość prawną i siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 10) osoby fizyczne niezatrudnione przez podmioty wymienione w pkt 1 - 9."

2) art. 11 otrzymuje brzmienie:

"Art. 11. Osoba fizyczna, o której mowa w art. 10 pkt 10 może wystąpić do Centrum Nauki i Centrum Rozwoju, z wnioskiem o finansowanie projektów obejmujących badania naukowe lub prace rozwojowe, na zasadach określonych w art. 37 ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. Nr ..., poz. ...) i art. 27 ust. 1 - 3 ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. Nr ..., poz. ...)."

Poprawka do ustawy o narodowym Centrum Badań i Rozwoju:

- w art. 37:

a) w ust. 2:

- w zdaniu pierwszym po wyrazach "osobę fizyczną" dodaje się wyrazy ", o której mowa w art. 10 pkt 10 ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o zasadach finansowania nauki,"
- w zdaniu drugim wyrazy "art. 10 pkt 1 - 8 i 10" zastępuje się wyrazami " art. 10 pkt 1 – 9",

b) po ust. 2 dodaje się ust. ... w brzmieniu:

"..... Środki finansowe są przyznawane podmiotowi, który zatrudni osobę, o której mowa w art. 10 pkt 10 ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o zasadach finansowania nauki, i przekazywane na podstawie umowy zawartej z tym podmiotem."

Poprawka do ustawy o Narodowym Centrum Nauki.

- w art. 27

a) w ust. 3:

- w zdaniu pierwszym po wyrazach "osobę fizyczną" dodaje się wyrazy ", o której mowa w art. 10 pkt 10 ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o zasadach finansowania nauki,"
- w zdaniu drugim wyrazy "art. 10 pkt 1 - 8 i 10" zastępuje się wyrazami " art. 10 pkt 1 - 9",
- skreśla się zdanie trzecie,

c) po ust. 3 dodaje się ust. ... w brzmieniu:

"..... Środki finansowe są przyznawane podmiotowi, który zatrudni osobę, o której mowa w art. 10 pkt 10 ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o zasadach finansowania nauki, i przekazywane na podstawie umowy zawartej z tym podmiotem.";

10) art. 12 ustawy.

Wskazana jest zmiana redakcyjna korygująca błędne odesłanie.

Propozycja poprawki:

- w art. 12 wyrazy "art. 111 ust. 3 pkt 1-4" zastępuje się wyrazami "art. 112 ust. 3 pkt 1-4";

11) art. 13 ustawy.

Wskazana jest zmiana redakcyjna korygująca nieprecyzyjne odesłanie.

Propozycja poprawki:

- w art. 13 w ust. 1 wyrazy "art. 52 ust. 1-3" zastępuje się wyrazami "art. 52 ust. 1 pkt 1 i 3";

12) art. 14 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z przedmiotowym przepisem art. 14 ust. 1 do wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania administracyjnego dotyczące odwołań od decyzji. W tym kontekście pojawia się przede

wszystkim wątpliwość co do charakteru prawnego podejmowanej przez ministra decyzji, dotyczącej przyznania środków finansowych na naukę. Przyjmując założenie, że jest to decyzja administracyjna, należy zrezygnować z odesłania do odpowiedniego stosowania kodeksu postępowania administracyjnego. Przepisy kodeksu będą stosowane wprost, z odrębnościami wynikającymi z ustawy. Poprawka zmierza do skreślenia zbędnego odesłania oraz skreśla przepis mówiący o "otrzymaniu" decyzji, ujednolicając w tym zakresie przepisy ustawy z przepisami kodeksu (art. 129 § 2 w zw. z art. 127 § 3 kpa).

Propozycja poprawki:

- w art. 14:

a) w zdaniu pierwszym skreśla się wyrazy "w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji"

b) skreśla się zdanie drugie;

13) art. 17 ustawy.

Wobec uregulowania materii art. 17, w art. 41 ust. 4 ustawy o narodowym Centrum Badań i Rozwoju oraz w art. 27 ust. 4 ustawy Narodowym Centrum Nauki, biorąc pod uwagę § 4 ust. 1 oraz § 3 ust. 2 Zasad techniki prawodawczej proponuje się poprawkę skreślającą art. 17 ustawy.

Jednocześnie, wskazać należy, na niejednolite brzmienie art. 17 ustawy o zasadach finansowania nauki, art. 27 ust. 4 ustawy o Narodowym Centrum Nauki i art. 41 ust. 4 ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju.

Propozycja poprawki:

- skreśla się art. 17;

Przyjęcie propozycji poprawki spowoduje konieczność zmiany odesłań w przepisach ustawy o narodowym Centrum Badań i Rozwoju oraz w przepisach ustawy o Narodowym Centrum Nauki.

14) tytuł rozdziału 2.

Tytuł rozdziału drugiego: "Zasady finansowania nauki" został sformułowany nieadekwatnie do treści rozdziału. Zasady finansowania nauki składają się na materię całej ustawy (adekwatnym do treści ustawy jest jej tytuł: "O zasadach finansowania nauki"). Rozdział 2 obejmuje jedynie fragment zasad finansowania nauki odnoszący się do finansowania części zadań, określonych w art. 5 pkt 4 – 13.

Propozycja poprawki:

- *tytuł rozdziału drugiego otrzymuje brzmienie:*

"Finansowanie działalności statutowej jednostek naukowych i innych zadań służących nauce";

15) art. 18 ust. 5 ustawy.

Wskazana jest zmiana redakcyjna oddająca istotę przepisu, zgodnie z ustawą o instytutach badawczych. Zgodnie z art. 5 tej ustawy ministrem nadzorującym jest minister właściwy ze względu na działalność instytutu. Zgodnie z rozdziałem 7 nadzór nad działalnością instytutu podzielony jest pomiędzy ministra nadzorującego, a ministra właściwego do spraw nauki.

Propozycja poprawki:

- *w art. 18 ust. 5 pkt 3 otrzymuje brzmienie:*

"3)ministra nadzorującego instytut badawczy - w odniesieniu do instytutu badawczego;";

16) art. 19 ust. 7, art. 20 ust. 6, art. 22 ust. 5, art. 23 ust. 2, art. 25 ust. 7 i art. 28 ust. 6 oraz art. 44 ust. 2 ustawy.

Wskazane wyżej przepisy zawierają upoważnienie dla ministra właściwego do spraw nauki do określenia, w drodze rozporządzenia kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na zadania określone w art. 5 ustawy, oraz upoważnienie do określenia kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym.

Rozporządzenie jest aktem normatywnym wydanym na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie w celu jej wykonania. Rolą rozporządzenia jest więc konkretyzacja, a nie uzupełnianie przepisów ustawy. Z tego względu przeniesienie do rozporządzenia kryteriów, na podstawie których mają być przyznawane środki finansowe oraz kryteriów dotyczących przyznawania kategorii naukowej może budzić wątpliwości, dodatkowo pogłębione faktem, że od powyższych kryteriów uzależnione jest prawo do otrzymania środków finansowych.

Zgodnie z zasadą, że regulacjach podstawowych nie może pojawić się żadna regulacja nie znajdująca bezpośredniego oparcia w ustawie, w wątpliwość należy poddać także przeniesienie do przedmiotowych rozporządzeń materii dotyczącej rozliczania środków finansowych. Kwestia ta została pominięta w przepisach materialnych ustawy.

17) **art. 19 ust. 8, art. 20 ust. 7, art. 22 ust. 6, art. 23 ust. 3, art. 25 ust. 8 oraz art. 26 ust. 3 ustawy.**

Wskazane wyżej przepisy zawierają upoważnienie dla ministra właściwego do spraw nauki do określenia, w drodze rozporządzenia, warunków i trybu przyznawania pomocy publicznej na zadania związane z finansowaniem nauki. Zasady udzielania pomocy publicznej zostały określone w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej. Rozporządzenie jest aktem normatywnym wydanym na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie w celu jej wykonania. Biorąc pod uwagę zakres przedmiotowy rozporządzeń określających warunki i tryb udzielania pomocy publicznej za pośrednictwem ministra można stwierdzić, że nie stanowią one wykonania opiniowanej ustawy. W związku z powyższym wydaje się zasadnym rozważenie czy ustawa o zasadach finansowania nauki, w kształcie uchwalonym przez Sejm, jest odpowiednim miejscem do zamieszczania regulacji dotyczących przepisów wykonawczych obejmujących udzielanie pomocy publicznej.

Ponadto w wytycznych dotyczących treści rozporządzeń kwestionowane przepisy nakazują uwzględnienie "wymagań dotyczących dopuszczalnej pomocy publicznej, określonych w przepisach prawa wspólnotowego". Tak określonym wytycznym można postawić zarzut pozorności. Odsyłają, bowiem "do (...) postanowień, które prawodawca musiałby brać pod uwagę, niezależnie od tego, czy tego rodzaju odesłanie sformułowano"¹. Zamieszczenie w przepisie upoważniającym pełnych wytycznych dotyczących treści rozporządzenia jest konstytucyjnym warunkiem poprawności przepisu upoważniającego.

Zasada niedopuszczalności powołania się na przepisy prawa wspólnotowego została potwierdzona w dokumencie "Wytyczne polityki legislacyjnej i techniki prawodawczej. Zapewnienie efektywności prawu Unii Europejskiej w polskim prawie krajowym" opublikowanym przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej i zaakceptowanym przez Rządowe Centrum Legislacji. Zgodnie z tym dokumentem "w wytycznych, nie należy zamieszczać ogólnych klauzul nakazujących ministrowi branie pod uwagę prawa Unii Europejskiej w regulowanej dziedzinie" a jedyny wyjątek dotyczy transpozycji dyrektywy w przypadku, gdy "z uwagi na konkretne uregulowanie danej sprawy w dyrektywie ustawodawca krajowy nie ma swobody w kształtowaniu treści rozporządzenia i jest to jedyna wytyczna, którą minister powinien się kierować".

¹ S. Wronkowska, M. Zieliński, *Komentarz do zasad techniki prawodawczej*, Warszawa 2004, s. 153.

Przedstawione propozycje poprawek sprowadzają się do sformułowania na nowo wytycznych lub wykreślenia ich kwestionowanego fragmentu. Wydaje się jednak zasadnym ponowne rozważenie zamieszczania w ustawie upoważnień do określenia warunków i trybu przyznawania pomocy publicznej.

Propozycja poprawek:

- 1) w art. 19 w ust. 8 w części wspólnej wyliczenia wyrazy "z uwzględnieniem wymagań dotyczących dopuszczalnej pomocy publicznej, określonych w przepisach prawa wspólnotowego" zastępuje się wyrazami "z uwzględnieniem celów polityki naukowej państwa";
- 2) w art. 20 w ust. 7 w części wspólnej wyliczenia wyrazy "z uwzględnieniem wymagań dotyczących dopuszczalnej pomocy publicznej, określonych w przepisach prawa wspólnotowego" zastępuje się wyrazami "z uwzględnieniem celów polityki naukowej państwa";
- 3) w art. 22 w ust. 6 w części wspólnej wyliczenia wyrazy "z uwzględnieniem wymagań dotyczących dopuszczalnej pomocy publicznej, określonych w przepisach prawa wspólnotowego" zastępuje się wyrazami "z uwzględnieniem celów polityki naukowej państwa";
- 4) w art. 23 w ust. 3 w części wspólnej wyliczenia wyrazy "z uwzględnieniem wymagań dotyczących dopuszczalnej pomocy publicznej, określonych w przepisach prawa wspólnotowego" zastępuje się wyrazami "z uwzględnieniem celów polityki naukowej państwa";
- 5) w art. 25 w ust. 8 w części wspólnej wyliczenia wyrazy "z uwzględnieniem wymagań dotyczących dopuszczalnej pomocy publicznej, określonych w przepisach prawa wspólnotowego" zastępuje się wyrazami "z uwzględnieniem celów polityki naukowej państwa";
- 6) w art. 26 w ust. 3 w części wspólnej wyliczenia skreśla się wyrazy "z uwzględnieniem wymagań dotyczących dopuszczalnej pomocy publicznej, określonych w przepisach prawa wspólnotowego";

18) art. 25 ust. 5 ustawy.

Zgodnie z powyższym przepisem wniosek o przyznanie środków finansowych bibliotekom naukowym wymaga zaopiniowania przez organizatora sprawującego nadzór nad biblioteką.

Wskazana jest zmiana przepisu, tak aby zagwarantować spójność przepisów z ustawą o bibliotekach. Zgodnie z art. 8 tej ustawy biblioteki są organizowane i prowadzone przez organizatora. Rodzi się więc pytanie, jaki podmiot składa wniosek o przyznanie środków finansowych, a jaki podmiot opiniuje wniosek. Przy założeniu, że adekwatnym do intencji ustawodawcy było stworzenie konstrukcji, w której wniosek składa organizator, a opiniuje go jednostka sprawująca nadzór nad biblioteką.

Propozycja poprawki:

- w art. 25 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

"4. Wniosek o przyznanie środków naukowych bibliotekom naukowym składa organizator po zasięgnięciu opinii podmiotu sprawującego nadzór.";

19) art. 26 ust. 3 ustawy.

Wskazana jest zmiana redakcyjna ujednolicająca sposób formułowania przepisów upoważniających w ustawie.

Propozycja poprawki:

- w art. 26 w ust. 3 wyraz "określa" zastępuje się wyrazem "określi";

20) art. 37 ust. 1 pkt 3 ustawy.

Z brzmienia przepisu wynika, że brak skazania za umyślne przestępstwo stanowi warunek uzyskania członkostwa w Komitecie Ewaluacji Jednostek Naukowych. Natomiast brak skazania za przestępstwo skarbowe jest warunkiem uzyskania członkostwa nawet jeżeli zostało popełniane nieumyślnie.

Należałoby zastanowić się czy zasadnym jest różnicowanie formy winy w zależności od tego czy popełniony czyn jest przestępstwem, czy przestępstwem skarbowym.

Obecnie w kodeksie karnym skarbowym nieumyślne przestępstwa skarbowe są stypizowane w art. 84 § 1, art. 96 § 1, art. 106§ 1 i art. 111 § 1. Wszystkie polegają na nieumyślnym dopuszczeniu do popełnienia czynu zabronionego poprzez niedopełnienie obowiązku nadzoru nad przestrzeganiem reguł obowiązujących w działalności przedsiębiorcy lub innej jednostki organizacyjnej i są zagrożone karą grzywny. Są to więc czyny o stosunkowo niewielkiej szkodliwości społecznej.

Jednocześnie skazanie za nieumyślne spowodowanie śmierci (art. 155 kk) – przestępstwo zagrożone karą do 5 lat pozbawienia wolności, za nieumyślne spowodowanie

ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 156 § 2 kk) – 3 lata pozbawienia wolności, za nieumyślne spowodowanie zdarzenia, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach (art. 163 § 2 kk) - 5 lat pozbawienia wolności, albo za nieumyślne wyrządzenie znacznej szkody majątkowej w związku z prowadzeniem spraw majątkowych lub działalności gospodarczej (art. 296 § 4 kk) – 3 lata pozbawienia wolności nie będzie stanowiło przeszkody w objęciu członkostwa Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych.

Mając powyższe na względzie należy rozważyć możliwość wprowadzenia zaproponowanej poniżej poprawki.

Propozycja poprawki:

- w art. 37 w ust. 1 w pkt 3 wyrazy " *umyślne przestępstwo lub*" zastępuje się wyrazami "*umyślne przestępstwo lub umyślne*";

21) art. 38 ust. 1 pkt 3 ustawy.

Przepis art. 38 ust. 1 określa przesłanki powodujące wygaśnięcie członkostwa w Komitecie Ewaluacji Jednostek Naukowych z mocy samej ustawy. Jedną z przesłanek jest utrata nieposzlakowanej opinii i nieprzestrzeganie zasad etyki naukowej (art. 38 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 37 ust. 1 pkt 2). Pojawia się pytanie jak ustalić moment wygaśnięcia członkostwa w Komitecie w wyniku zaistnienia tej przesłanki. Szczególny kontekst tego pytania dotyczy ważności uchwał podejmowanych przez Komitet z udziałem osoby, której członkostwo wygasło z mocy samego prawa.

Propozycja poprawek sprowadza się do przeniesienia przedmiotowej przesłanki do katalogu przesłanek umożliwiających odwołanie członka Komitetu.

Propozycja poprawek:

1) w art. 38 w ust. 1 w pkt 3 po wyrazach "art. 37 ust. 1" dodaje się wyrazy "pkt 1 i 3";

2) w art. 48 w ust. 3 po wyrazach "o których mowa w ust. 1" dodaje się wyrazy ", a także w przypadku utraty przez członka Komitetu nieposzlakowanej opinii lub nieprzestrzegania zasad etyki naukowej";

22) art. 38 ust. 2 ustawy.

Doprecyzowania wymaga, czy "niepełnej kadencji" nie wlicza się do okresu, o którym mowa w art. 36 ust. 4, czy też także do okresu, o którym mowa w art. 36 ust. 5.

Jeżeli to ostatnie było objęte intencją ustawodawcy należałoby skorygować odesłanie w art. 38 ust. 2.

Propozycja poprawki:

- w art. 38 w ust. 2 po wyrazach "art. 36 ust. 4" dodaje się wyrazy "i 5";

23) art. 40 ustawy.

Zgodnie z art. ust. 2 przewodniczący Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych zwołuje posiedzenia plenarne Komitetu, przewodniczy jego obradom, reprezentuje Komitet na zewnątrz oraz podpisuje uchwały Komitetu i komisji.

Konstrukcja prawna, w której jeden z organów Komitetu (Przewodniczący) podpisuje uchwały drugiego (Komisji) wydaje się mało przejrzysta. Zgodnie z omawianym przepisem uchwałę komisji - będącą odzwierciedleniem zdarzeń powstałych podczas jej obrad - podpisuje osoba nie tylko nieprzewodnicząca, ale nawet nieuczestnicząca w obradach Komisji.

Wydaje się, że dla przejrzystości ustawy racjonalnym byłoby wskazanie na przewodniczącego Komisji jako organizującego i kierującego pracami komisji oraz podpisującego jej uchwały.

Propozycja poprawki:

- w art. 40:

a) w ust. 2 skreśla się wyrazy "i komisji, o których mowa w art. 39 pkt 2 – 5";

b) dodaje się ust. 5 i 6 w brzmieniu:

"5. Przewodniczący komisji zwołuje posiedzenia komisji, przewodniczy jej obradom oraz podpisuje jej uchwały.

6. Przewodniczący komisji zapewnia sprawne funkcjonowanie komisji i terminowe wykonywanie zadań."

Na marginesie dodać można, że dla kompletności przyjętych rozwiązań koniecznym jest uregulowanie zasad wyboru członków Komisji. Jak się jednak wydaje, regulacja ta może (i powinna) zostać dokonana w zarządzeniu ministra wydanym na podstawie art. 49 ustawy.

24) art. 49 ust. ustawy.

Proponowana poprawka ma na celu skreślenie zbędnego wyrazu.

Propozycja poprawki:

- w art. 40 skreśla się wyraz "ramowy";

25) art. 50 i art. 51 ustawy.

W przywołanych wyżej przepisach ustawodawca reguluje instytucję Komitetu Polityki Naukowej (organu utworzonego na podstawie art. 35 ustawy). Sposób i tryb powołania Komitetu określa art. 50 ustawy odsyłając, w ust. 2, do stosownego rozporządzenia. Zadania Komitetu oraz częściowo jego kompetencje określa art. 51. Mając na uwadze kompletność przepisów ustrojowych wydaje się konieczne wyraźne uregulowanie kompetencji Komitetu, sposobu jego organizacji oraz zasad jego reprezentacji.

Szymon Giderewicz

legislator